

Αρ.ΣΕ: 1556-24

10 Μαΐου 2024

Πρόεδρο
Κοινοβουλευτικής Επιτροπής
Νομικών, Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως

Κοινοβουλευτική Επιτροπή Νομικών, Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως
Τετάρτη, 17 Απριλίου 2024 και ώρα 9.00 π.μ.

Β. Νομοθετική εργασία:

9.50 π.μ. -

- 2. Ο περί Σχέσεων Γονέων και Τέκνων (Τροποποιητικός) Νόμος του 2018.**
(Αρ. Φακ. 23.01.059.036-2018)
(Αντίγραφο αναθεωρημένου κειμένου του νομοσχεδίου επισυνάπτεται.)
- 3. Ο περί Διαθηκών και Διαδοχής (Τροποποιητικός) Νόμος του 2018.**
(Αρ. Φακ. 23.01.059.039-2018)
(Αντίγραφο αναθεωρημένου κειμένου του νομοσχεδίου επισυνάπτεται.)
- 4. Ο περί Ρυθμίσεως των Περιουσιακών Σχέσεων των Συζύγων (Τροποποιητικός) Νόμος του 2018.**
(Αρ. Φακ. 23.01.059.041-2018)
(Αντίγραφο αναθεωρημένου κειμένου του νομοσχεδίου επισυνάπτεται.)

**5. (α) Ο περί Τέκνων (Συγγένεια και Νομική Υπόσταση)
(Τροποποιητικός) Νόμος του 2018.**

(Αρ. Φακ. 23.01.059.042-2018)

(Αντίγραφο αναθεωρημένου κειμένου του νομοσχεδίου επισυνάπτεται.)

**(β) Ο περί Τέκνων (Συγγένεια και Νομική Υπόσταση)
(Τροποποιητικός) Νόμος του 2007.**

(Πρόταση νόμου των βουλευτών κ. Άριστου Δαμιανού και Γιώργου Λουκαΐδη εκ μέρους της Κοινοβουλευτικής ομάδας ΑΚΕΛ-Αριστερά-Νέες Δυνάμεις.)

(Αρ. Φακ. 23.02.048.019-2007)

**Συνέχιση της συζήτησης επί της αρχής για τα θέματα υπ' αριθμόν 2
έως 5.**

(Εκσυγχρονισμός του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου που διέπει το οικογενειακό δίκαιο.)

Αναφορικά με τα πιο πάνω θέματα, η Συμβουλευτική Επιτροπή για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια (ΣΕΠΚΒΟ) στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων της σύμφωνα με τον περί Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων) Νόμο του 2000 (119(I)/2000), σας υποβάλλει τ' ακόλουθα:

(2) Ο περί Σχέσεων Γονέων και Τέκνων (Τροποποιητικός) Νόμος του 2018

Ο περί Σχέσεων Γονέων και Τέκνων Νόμος του 1990 (216/1990) είναι ένας πολύ σημαντικός νόμος γιατί επηρεάζει/ ρυθμίζει την καθημερινότητα των σχέσεων γονέων και παιδιών ενός μεγάλου αριθμού διαζευγμένων οικογενειών στην κυπριακή κοινωνία. Συνεπώς, η τροποποίηση του εν λόγω νόμου έχει χρέος να επιλύσει πρακτικά προβλήματα με τις ανάλογες νομικές ρυθμίσεις, ώστε να συνδράμει αποτελεσματικά στη μείωση των συγκρουσιακών διαζυγίων, και ιδιαίτερα στις περιπτώσεις που περιλαμβάνουν έμφυλη/ ενδοοικογενειακή βία.

Το συμφέρον του παιδιού

Τα πλείστα άρθρα επικαλούνται το «*συμφέρον του παιδιού*», χωρίς να υπάρχει συγκεκριμένη ερμηνεία στο νόμο, με αποτέλεσμα να παρερμηνεύεται ή ν' αποτελεί αντικείμενο αρμηνείας από τους εμπλεκόμενους επαγγελματίες καθώς και γονείς/ κηδεμόνες.

Εισήγηση:

Όπως προστεθεί ο όρος «βέλτιστο συμφέρον του παιδιού» ως επεξήγηση στο άρθρο 2 -«Ερμηνεία» του νόμου σύμφωνα με τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

Η άποψη του παιδιού

Σε αρκετά άρθρα του νόμου γίνεται αναφορά ότι είναι σημαντικό όπως σε κάθε απόφαση πρέπει να ζητείται και να συνεκτιμάται η άποψη του παιδιού.

Εισήγηση:

Θα πρέπει να δημιουργηθεί ένας επίσημος μηχανισμός/ διαδικασία από τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας (ΥΚΕ) σε συνεργασία με τις Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας (ΥΨΥ) για τη διασφάλιση της ελεύθερης και ανεπηρέαστης άποψης του παιδιού, ανάλογα με την ηλικία του.

Τροποποίηση άρθρου 6 του βασικού νόμου

Το νέο εδάφιο 2B, αναφέρει ότι το Δικαστήριο κατά τη λήψη απόφασης σε σχέση με οποιαδήποτε θέματα ενδιαφέρουν το τέκνο, «*λαμβάνει υπόψη τυχόν περιστατικά βίας*».

Εδώ, θα πρέπει να προστεθεί επίσης, ειδική νομική ρύθμιση για τις γυναίκες θύματα βίας οι οποίες φιλοξενούνται με τα παιδιά τους σε Καταφύγιο. Η απόφαση για την παραπομπή/ παραμονή μιας γυναίκας θύματος βίας με τα παιδιά της σε Καταφύγιο δεν είναι τυχαία, αλλά προϋποθέτει την εκτίμηση υψηλού κινδύνου του περιστατικού. Τα Καταφύγια (Shelters)/ Χώροι Φιλοξενίας είναι χώροι/ δομές όπου καταφεύγουν θύματα έμφυλης/ ενδοοικογενειακής βίας με τα παιδιά τους για να προστατευτούν από τον κίνδυνο που διατρέχουν και στην προκειμένη περίπτωση το βίαιο γονέα. Σύμφωνα με τη διεθνή βιβλιογραφία, η προσπάθεια έκδοσης διαταγμάτων κηδεμονίας/ επικοινωνίας των παιδιών, από το βίαιο γονέα, αποτελεί πάγια πρακτική χειραγώγησης/ ελέγχου στα θύματα τους, ως νομιμοποιημένα εκδικητικά εργαλεία συνέχισης της κακοποίησης τα οποία συνήθως χρησιμοποιούν, είτε μετά την καταγγελία του θύματος, είτε κατά τη φιλοξενία του θύματος σε Καταφύγιο/ Χώρο Φιλοξενίας.

Ένα παιδί που ζει σ' ένα κακοποιητικό περιβάλλον συνεχούς φόβου και τοξικότητας, όπου ασκείται βία στη μητέρα του, αναμφίβολα αποτελεί και το ίδιο θύμα βίας, ακόμα και αν δεν ασκείται άμεση βία πάνω του. Συγκεκριμένα, το άρθρο 3 (3) – «Έννοια της βίας και πεδίο εφαρμογής της» του περί Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων) Νόμου του 2000 (119(I)/2000) αναφέρει ότι,

(3) Πράξη ή συμπεριφορά η οποία συνιστά βία, με βάση τα εδάφια (1) και (2) του άρθρου αυτού, ή αδίκημα, με βάση τα άρθρα 174, 175 και 177 του Ποινικού Κώδικα όταν διαπράττεται στην παρουσία ανήλικου μέλους της οικογένειας, θεωρείται βία η οποία ασκείται εναντίον του εν λόγω ανήλικου εφόσον δύναται να προκαλέσει σ' αυτό ψυχική βλάβη. Η εν λόγω πράξη ή συμπεριφορά συνιστά αδίκημα τιμωρούμενο με βάση το εδάφιο (4) του άρθρου αυτού.

Συνεπώς ένα παιδί που διαμένει με τη μητέρα του η οποία κακοποιείται από τον πατέρα, αποτελεί και αυτό θύμα βίας, εκτός και εάν δεν διαμένει με τη μητέρα του. Ο σκοπός εισδοχής των θυμάτων βίας σε Καταφύγιο είναι η παροχή προστασίας/ ασφάλειας επιτυγχάνοντας την απομάκρυνση τους από το βίαιο γονέα.

Παρόλο που το νομικό πλαίσιο θεωρεί τα παιδιά που ζουν σε κακοποιητικό περιβάλλον ως θύματα βίας, στην πράξη διαπιστώνεται η συνέχιση της επικοινωνίας των βίαιων πατέρων με τα παιδιά τους ακόμα και όταν αυτά φιλοξενούνται με τη μητέρα τους σε Καταφύγιο. Το εν λόγω γεγονός έχει τα πιο κάτω συνεπακόλουθα:

- ο Το Καταφύγιο δεν μπορεί να επιτελέσει το σκοπό λειτουργίας του, που είναι η παροχή ασφάλειας/ προστασίας των θυμάτων από το βίαιο γονέα. Η μητέρα θύμα αναγκάζεται να εγκαταλείψει το σπίτι της και να μετακομίσει με τα παιδιά της - μια αρκετά δύσκολη και επικίνδυνη απόφαση - εξαιτίας του βίαιου γονέα με σκοπό ν' απομακρυνθεί από αυτόν. Πως

μπορεί λοιπόν να επιτευχθεί κάτι τέτοιο, όταν ο βίαιος γονέας εξακολουθεί να έχει πρόσβαση ακόμα και μέσα στο Καταφύγιο με πρόσχημα τα κηδεμονευτικά του δικαιώματα;

- ο Το νομικό πλαίσιο παραβιάζεται, διότι από τη στιγμή που ένα παιδί ζει σε κακοποιητικό περιβάλλον θεωρείται θύμα βίας, πως γίνεται ο βίαιος πατέρας να συνεχίζει ν' ασκεί τα κηδεμονευτικά του δικαιώματα, χωρίς καμία νομική συνέπεια, ακόμα και μέσα στο Καταφύγιο;
- ο Ποιο θα μπορούσε να είναι το «*συμφέρον του παιδιού*», ενός παιδιού θύματος βίας στη συνέχιση της επικοινωνίας με το βίαιο γονέα;
- ο Η κατάσταση αυτή φέρνει σε δύσκολη/ επικίνδυνη θέση τόσο το προσωπικό/ επαγγελματίες του Καταφυγίου, όσο και τη μητέρα θύμα βίας, που ενώ φιλοξενούνται σε Καταφύγιο για να είναι ασφαλείς και μακριά από το βίαιο γονέα, εξαναγκάζονται να έχουν επαφή μαζί του λόγω της συνέχισης του δικαιώματος του για επικοινωνία με τα παιδιά.
- ο Σημειώνεται ότι, οι βίαιοι γονείς επικαλούνται συχνά τη «*γονική αποξένωση*» για να συνεχίσουν ν' ασκούν τη βία μέσα από τα δικαιώματα κηδεμονίας. Ο όρος αυτός στερείται επιστημονικής αξιοπιστίας και χρησιμοποιείται ως εργαλείο αποπροσανατολισμού στις υποθέσεις έμφυλης/ ενδοοικογενειακής βίας, όπου ο βίαιος γονέας εκμεταλλεύεται τα δικαιώματα κηδεμονίας των παιδιών του για να συνεχίσει ν' ασκεί βία, εκφοβισμό/ έλεγχο στον άλλο γονέα μετά το χωρισμό/ διαζύγιο. Στο πλαίσιο ενός συγκρουσιακού χωρισμού/ διαζυγίου, συχνά οι γονείς χρησιμοποιούν τα παιδιά τους στην όλη διαμάχη. Αυτή είναι η μία πραγματικότητα. Υπάρχει και μια άλλη πραγματικότητα, όπου πολλοί γονείς που κατηγορούνται για δήθεν γονική αποξένωση είναι μητέρες θύματα έμφυλης/ ενδοοικογενειακής βίας. Οι συνέπειες είναι επικίνδυνες για τα παιδιά, εάν στις υποθέσεις βίας το Δικαστήριο αποφασίσει τη συνέχιση της επικοινωνίας του παιδιού με το βίαιο γονέα. Δεν είναι τυχαίο που το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο της Ευρώπης και η Ειδική Εισηγήτρια για την Βία κατά των Γυναικών και Κοριτσιών των Ηνωμένων Εθνών, τόνισαν την κατάχρηση της γονικής αποξένωσης στις υποθέσεις έμφυλης/ ενδοοικογενειακής βίας καθώς και το επικίνδυνο αντίκτυπο που έχει στα παιδιά.

Εισήγηση:

Όπως προτεθεί στο άρθρο 6 η ακόλουθη νομική ρύθμιση:

«Η εκτέλεση οποιουδήποτε διατάγματος κηδεμονίας αναστέλλεται κατά τη χρονική περίοδο που παιδί φιλοξενείται μαζί με τη μητέρα του σε Καταφύγιο/ Χώρο Φιλοξενίας θυμάτων βίας.»

Τροποποίηση του άρθρου 8 του βασικού νόμου

Πέρα από τις υποθέσεις που υπάρχει καταδικαστική απόφαση για το βίαιο γονέα, εδώ θα πρέπει να συμπεριληφθούν και οι υπό διερεύνηση περιπτώσεις βίας με γνώμονα πάντοτε το συμφέρον του παιδιού, την προστασία και την αποφυγή επαναθυματοποίησης του.

Εισήγηση:

Όπως πριν το νέο εδάφιο (2) γίνει η ακόλουθη τροποποίηση στο εδάφιο (1),

«Ο καθένας από τους γονείς επιχειρεί και μόνος του πράξεις αναφερόμενος στη γονική μέριμνα εφόσον πρόκειται για συνήθεις πράξεις επιμέλειας του προσώπου του τέκνου ή για πράξεις που έχουν επείγοντα χαρακτήρα ή σε επείγουσες περιπτώσεις ιατρικής θεραπείας ή σε περιπτώσεις που το τέκνο είναι θύμα βίας στην οικογένεια ή οποιασδήποτε μορφής παιδικής κακοποίησης και παραμέλησης, εντός και εκτός της οικογένειας, από τον άλλο γονέα, κατόπιν καταγγελίας στις Διωκτικές Αρχές ή/και κατά τη διερεύνηση από τις Διωκτικές Αρχές"».

Τροποποίηση του άρθρου 9 του βασικού νόμου

Ο «**προσδιορισμός του τόπου διαμονής**» του παιδιού που αναφέρει το εν λόγω άρθρο, θα πρέπει να γίνεται στη βάση ορισμένων κριτηρίων και προς το συμφέρον του παιδιού. Ένα παιδί χρειάζεται σταθερό και ασφαλές περιβάλλον διαμονής.

Εισήγηση:

Η απόφαση για την επιλογή του τόπου διαμονής καθώς και φύλαξης του παιδιού θα πρέπει να τεκμηριώνεται μέσα από την Έκθεση λειτουργού των ΥΚΕ (σε σχέση με την καταλληλότητα του χώρου, των γονέων, κλπ) και όχι να παραχωρείται αυθαίρετα και στους δύο γονείς επειδή ο νόμος το επιτρέπει.

Τροποποίηση του Άρθρου 14 του βασικού νόμου

Προς συμμόρφωση/ εφαρμογή του άρθρου 31 της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης, το Δικαστήριο προτού εκδόσει οποιοδήποτε διάταγμα γονικής μέριμνας θα πρέπει να ενημερώνεται κατά πόσο υπάρχει ποινική υπόθεση εις βάρος των γονέων για έμφυλη/ ενδοοικογενειακή βία. Η ενημέρωση μπορεί να γίνεται είτε απευθείας από την Αστυνομία, είτε από τη Νομική Υπηρεσία, είτε από την Έκθεση λειτουργού των ΥΚΕ.

Η Κυπριακή Δημοκρατία κύρωσε τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης με νόμο το 2017 (Ν. 14(III)/2017), και ακολούθως ψηφίστηκε ο περί της Πρόληψης και της Καταπολέμησης της Βίας κατά των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας και περί Συναφών Θεμάτων Νόμος του 2021 (Ν. 115(I)/2021). Το Άρθρο 31(2) «Κηδεμονία, δικαιώματα επικοινωνίας και ασφάλεια» της Σύμβασης αναφέρει ότι, «*Τα Μέρη θα λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά ή άλλα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι η άσκηση οποιωνδήποτε δικαιωμάτων επικοινωνίας ή κηδεμονίας δεν θέτει σε κίνδυνο τα δικαιώματα και την ασφάλεια του θύματος ή των παιδιών.*» Και παρά τις φωνές των αρμόδιων ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων που πληθαίνουν για το θέμα, δεν υπάρχει άρθρο στο εθνικό νομικό πλαίσιο που να ικανοποιεί το άρθρο 31 της Σύμβασης, αφήνοντας την Κυπριακή Δημοκρατία εκτεθειμένη.

Εισήγηση:

Όπως προστεθεί η ακόλουθη τροποποίηση, είτε στην Έκθεση του λειτουργού των ΥΚΕ, ως εδάφιο 14Α(8) είτε ως ξεχωριστό εδάφιο στο άρθρο 14 του βασικού νόμου, ως ακολούθως:

«Το Δικαστήριο προτού εκδόσει οποιοδήποτε διάταγμα γονικής μέριμνας, ενημερώνεται κατά πόσο υπάρχει ποινική υπόθεση εις βάρος των γονέων για έμφυλη/ ενδοοικογενειακή βία.»

Τροποποίηση του Άρθρου 17 του βασικού νόμου

Αναφορικά με το σημείο 2Α, θα πρέπει να θεσμοθετηθεί συγκεκριμένη διαδικασία εφαρμογής της επικοινωνίας με επίβλεψη στα περιπτώσια βίας, δεδομένου, όπως αναφέρεται, «*συνιστούν ειδικές περιστάσεις*» άρα χρειάζονται και έναν ειδικό χειρισμό. Επίσης, η θεσμοθετημένη διαδικασία εφαρμογής της επικοινωνίας με επίβλεψη στα περιπτώσια βίας θα πρέπει να περιλαμβάνει και τα παιδιά θύματα βίας που φιλοξενούνται σε Παιδικές Στέγες και Εφηβικούς Ξενώνες.

Επίπλέον, θέτει μεγάλους προβληματισμούς η πιο κάτω φράση:

«Νοείται περαιτέρω ότι, το κόστος παροχής υπηρεσιών επικοινωνίας με επίβλεψη από επαγγελματία, επωμίζεται ο αιτητής ή σε περίπτωση αδυναμίας του, το κόστος καταβάλλεται από το Διευθυντή.»

Η εφαρμογή της επικοινωνίας με επίβλεψη, αποτελεί αρμοδιότητα των λειτουργών των ΥΚΕ. Πως θα μπορούσε να εφαρμοστεί από επαγγελματία ιδιώτη, και ποια θα είναι τα προσόντα του επαγγελματία αυτού; Θα εποτεύεται από τις ΥΚΕ και με ποιον τρόπο; Θα υπάρχει θεσμοθετημένη διαδικασία διορισμού των επαγγελματιών αυτών; Σε ποιο χώρο/ τοποθεσία θα διεξάγονται οι επικοινωνίες με επίβλεψη; Πως διασφαλίζεται το συμφέρον του παιδιού στην εν λόγω διαδικασία; Γιατί θα υπάρχει

χρέωση για την επικοινωνία με επίβλεψη, ενώ σήμερα προσφέρεται δωρεάν από τις ΥΚΕ; Μια τέτοια σημαντική διαδικασία που αφορά παιδιά, θα πρέπει πρώτα να λειτουργήσει πιλοτικά, ν' αξιολογηθεί η αποτελεσματικότητα/ αδυναμίες και τα όποια νομικά ζητήματα που ενδεχομένως να προκύψουν, και μετά να εισαχθεί σε νόμο ή να δημιουργηθεί ξεχωριστός νόμος για την επικοινωνία με επίβλεψη.

Εισήγηση:

Όπως προστεθούν οι ακόλουθες τροποποιήσεις:

- Η εφαρμογή της επικοινωνίας με επίβλεψη στα περιστατικά βίας να διεξάγεται βάσει θεσμοθετημένης/ επίσημης διαδικασίας.
- Η επικοινωνία με επίβλεψη ν' αναστέλλεται σε περίπτωση που το παιδί φιλοξενείται μαζί με τη μητέρα του σε Καταφύγιο/ Χώρο Φιλοξενίας θυμάτων βίας.
- Η επικοινωνία με επίβλεψη να εφαρμόζεται μόνο από λειτουργό των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας (ΥΚΕ) ή άλλον επαγγελματία υπό την εποπτεία των ΥΚΕ.

Τροποποίηση του Άρθρου 19 του βασικού νόμου

Αναφορικά με το εδάφιο 19B (1) - «*Διαταγή για συμμετοχή σε συμβουλευτική ή εκπαιδευτική δραστηριότητα*» - η βίαιη συμπεριφορά ενός γονέα, ανεξάρτητα από τη συχνότητα, τη μορφή και το βαθμό της βίας, οφείλει να είναι ποινικά καταδικαστέα, και όχι να υποβαθμίζεται στο πλαίσιο βελτίωσης του γονικού ρόλου/ γονικών δεξιοτήτων.

Εισήγηση: Όπως διαγραφεί η φράση «*με το ν' αντιμετωπίσει τη βίαιη συμπεριφορά του.*».

Καταληκτικά σχόλια

Τα άρθρα του βασικού νόμου, 6 (Άσκηση γονικής μέριμνας), 17 (Προσωπική επικοινωνία), 18 (Συνέπειες κακής άσκησης, αφαίρεση γονικής μέριμνας και ανάθεση της σε επίτροπο) και 21 (Αφαίρεση γονικής μέριμνας για αδίκημα), όπως προαναφέρθηκε, η εφαρμογή τους θα πρέπει να ικανοποιεί το Άρθρο 31 της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης. Ειδικά στις περιπτώσεις έμφυλης/ ενδοοικογενειακής βίας, το συμφέρον του παιδιού οφείλει ν' αποτελεί προτεραιότητα σε όλες τις αποφάσεις και να μπαίνει πάνω από τα δικαιώματα κηδεμονίας του βίαιου γονέα. Το Δικαστήριο θα πρέπει να ενημερώνεται άμεσα ώστε να ρυθμίσει το διάταγμα επικοινωνίας του βίαιου γονέα για τη διασφάλιση της προστασίας του παιδιού (π.χ. ν' αναστείλει την ισχύ του κατά τη χρονική περίοδο που μητέρα και παιδί φιλοξενούνται σε Καταφύγιο/ Χώρο Φιλοξενίας θυμάτων βίας). Επιπλέον, το Δικαστήριο οφείλει ν' αποδώσει τις δέουσες ποινικές ευθύνες στο βίαιο γονέα, και παράλληλα οφείλει να διασφαλίσει την προστασία και στήριξη στον άλλον γονέα ώστε να μπορέσει να φροντίσει το παιδί.

Με εκτίμηση,

Σουσάνα Παύλου
Πρόεδρος Συμβουλευτικής Επιτροπής
Πρόληψης και Καταπολέμησης της Βίας στην Οικογένεια (ΣΕΠΚΒΟ)